

rustu.bozkurt@dunya.com

RÜŞTÜ BOZKURT

Tarımsal alandaki yatırımlar özen gerektiriyor

Bir ülkenin insanları, ellerinin altındaki mevcut kaynakları verimli kullanma yeteneğinden yoksunsa, yabancı kaynakları da verimli kullanamıyor. Topraklarımız, elimizin altındaki en önemli kaynaktır. Tarımsal üretimde doğru yatırım yapamıyorsak, sanayide de hizmet alanında da yapabileceğimiz çok düşük kalır.

Bizim kuşağın gençlik yıllarında okul mü-nazaralarında, hemen hemen hiçbir bilgiye sahip olmadan "tarım mı, sanayi mi?" sorusu tartışıldı. O tartışmalardan birine hazırlanırken okuduğum, yaşamımın değişik dönemlerinde çok sık gönderme yaptığım ünlü ekonomist Galbraith'in bir saptamasından yola çıkmak istiyorum: "...ABD'de tarım, ormancılık ve hayvancılık, balıkçılık gelirlerinin tümü, sanayideki dört büyük şirketin gelirlerini aşmaz."

Galbraith'in saptamasına göre, zenginlik üretiminde kurtarıcı olan tarım alanı değişti. Üretim katsayısı ve zenginlik yaratma gücü çok daha fazla olan sanayi idi. Durum böyle olduğuna göre, hep birlikte "sanayimizi geliştirmeye" odaklanmalıydık. Fizik ve düş gücümüzü bu alana yoğunlaştırmalıydık. Bu tezi, ilk günün-

den bu yana savunuyorum; şu anda da düşüncelerimde köklü bir değişiklik yok.

Ülkemizde son birkaç yıldır tarım alanına yönelik yatırım yapma eğilimi güç kazanınca, sorunu değişik boyutları gözlemek için merak menzilime aldım. Önyargı ve yerleşik düşüncelerin tutsağı olmama temel ilkesinden hareket ediyor; eksik bilgiye dayalı yerleşik doğruların, iyi niyetli olsak da hata yapmamızı engellemediğini biliyorum. Aklımızı, hiçbir inanca, ideolojiye, önyargıya ve yerleşik doğruya emanet etmeden tarım konusunu da incelememiz, irdelememiz ve gerçeğe yakın duracak bilgilere erişmemiz gerekiyor.

İşgücünün yüzde 6'sının tarım kesiminde çalıştığı ABD'yi bu ülkeyi gözlemeliyiz. Yüksek verimli üretimin yapıldığı bu ülkenin gözlenmesi, enerjimizi etkin kullanmanın yollarından biri. Ülkemizde gıda ve tarımsal üretim konusunu yakından izleyen Necdet Buzbaş'ın 8 Mayıs 2008 günü Dünya Gazetesi'nde yayınlanan yazısında, ABD'nin net tarımsal gelirinin 87 milyar dolar olduğu belirtiliyordu. Wall Street Journal'ın 15 Mayıs 2008 günü yaptığı değerlendirmede ise rekor düzeye çıkan tarımsal üretimin net gelirinin 92,3 milyar dolara ulaştığının altı çiziliyordu. Bu hesaplara bir başka boyutu ile de bakabiliriz. Ercan Kumcu'nun 26 Ağustos 2009 günü Haber Türk'teki yazısında, ABD'de işgücünün yüzde 6'sının tarımda, yüzde 23'ünün sanayide, yüzde 76'sının hizmetlerde çalıştığını; üretimin yüzde 1,2'sinin tarımdan, yüzde 19,6'sının sanayiden, yüzde 79,2'sinin de hizmet sektöründen geldiğini not ediyor. ABD'de toplam GSMH'nin 14 trilyon dolar olduğunu kabul ederek, tarımın payının 154 milyar dolar düzeyinde olabileceğini hesaplayabiliriz.

TARIMSAL ÜRETİMİN GELİŞTİRİLMESİ

Hemen belirtmeliyim ki, bu tür hesaplamalarda kullanılan formül çok önemli. Karşılaştırılan rakamların aynı yöntemlerle hesaplanmış olması gerekir. İnce ayarı yapılan veriler elimizde olmadan rakam karşılaştırması, ayrıntı özeninden yoksun bilgilendirme yaratır ki, o da insanlara bir işi kavramada araç olmanın ötesinde yanıltıcı sonuçlar veren bir tutumun adı olabilir. O nedenle verdiğimiz rakamları sadece bir "mertebe algılaması" için iletiyorum. Bu rakamlarda bir ortak hesaplama yöntemi ile uzlaşma ihtiyacı var. Biliyorum ki, tartışma verimini artırmanın önemli araçlarından biri de, tedavüle sunduğumuz rakamların hesaplanma yöntemi ve formülü üzerinde uzlaşmış olmamızdır.

Brüt ya da net tarımsal gelirlerin ülke sanayisindeki ilk dört büyük sanayi kuruluşunun gelirlerine denk gelmesi ne anlama geliyor? Bunun anlamı çok açık: "...Tarımsal üretimin geliştirilmesini tartışmak ayrı bir sorundur; tarımsal üretimle ülkeyi kurtarma beklentisi yaratmak bambaşka bir sorun. Bu nedenle, rakamlar üzerinde net bir biçimde anlaşalım ki, tarımsal üretimle ilgili tasarlanan mekanizmaların yerli yerine oturmasına katkıda bulunabilelim. Aksi tutum, fındıktan zeytine, pamuktan yağlı tohumlara çözüm üretmeyen bir kısır döngünün içine hepimizi hapsedebilir."

Tarımsal alandaki projelerle ilgilenmemin ikinci bir gerekçesi daha var: Bir ülkenin insanları, ellerinin altındaki mevcut kaynakları verimli kullanma yeteneğinden yoksunsa, yabancı kaynakları da verimli kullanamıyor. Topraklarımız, elimizin altındaki en önemli kaynaktır. Tarımsal üretimde doğru yatırım yapmıyorsak; sanayide de hizmet alanında da yapabileceğimiz çok düşük kalır. Bu açıdan bakıldığında tarımsal üretimdeki örgütlenme düzeyimiz sosyal sermaye verimliğimizin de etkin göstergesi olarak kabul edilebilir.

Hepimizin ortak sorumluluğu, kit olan ser-

mayelerimizi bir yatırım alanına bağlarken, doğru analizler üzerine kurulu "fizibilitelere" dayalı "projeler" yapmaktır. Tarımsal alanda yapılacak yatırımların ayrıntı bilgisi, çoklu analiz hassasiyeti sanayi yatırımları kadar belki de ondan daha fazlasını gerektiriyor.

SAANEN KEÇİSİ YETİŞTİRME ÖRNEĞİ

Size çok sayıda örnek verebilirim ama bu yazının sınırlarını aşar. Son günlerde üzerinde çalıştığım, ülkemiz açısından da bir faz değişikliği yaratabileceğine inandığım saanen keçisi yetiştiriciliğinden örnek vereceğim. Konuyu öğrenebilmek için önce Bolu'daki projeyi inceledim. Birkaç ziyarette girişimcilerden ayrıntılı bilgi aldım. Ardından ülkemizdeki tarımla ilgili yayınları tarayarak, önce çıkmış örneklerin bir listesini yaptım. Seferihisar'da en büyük ölçekli keçi üretim tesisini gördüm. İzmir'de üniversitede konuyu yakından izleyen öğretim üyesinden ön bilgiler aldım; Çanakkale'de üniversitenin üretim merkezini inceleyerek, bilgiye dayalı fikir üretme gayreti içinde oldum. Örnek yetiştiricilerle ilgili bilgileri derinleştirmek için, Saanen keçisi üretimine başlamış, belli bir düzeye gelmiş ama sonra vazgeçmek zorunda kalmış üreticileri özellikle inceledim. Tarımsal yatırımların fizibilitesini hazırlarken daha titiz olunması konusundaki düşüncelerimi paylaşmak istiyorum:

- Örneğin, Saanen keçisi üreticiliği yapacaksanız, çok temel bir ilkedan yola çıkmanız gerekiyor. Halkımızın binlerce yıllık akıl birikimi, "Ölü bekler, süt beklemez..." der. Eğer sütünüzü değerlendirecek bir altyapıyı gözetmeden işe başlamışsanız, işi daha başından sakatlamış, başarısızlığa mahkûm etmiş olursunuz.

- Saanen keçisi yatırımı yapacaksanız, atadan kalma düşünceleri, önyargıları, yerleşik doğruları silip atmış olmanız gerekir. Örneğin, bu hayvanları çobanın önüne katıp atadan/dededen kalma yöntemlerle beslemeye kalkarsanız, başkalarının ulaştığı 5 kilogram/gün veriminin yanından teğet bile geçemezsiniz. Temel ilke şudur; en yüksek verimi alan çiftliklerdeki besleme yöntemlerini "gerek şart" olarak kabul edeceğiz; kendi karşılaştırmalı üstünlüklerimizle bir adım daha öne geçmeye çalışacağız...

- Saanen keçisi üretiminde, süt olarak satma yerine sütlü mamullere yönelik bir stratejiniz yoksa başarı şansınız azalır. Beş kilogram süttten bir kilo peynir üretilmektedir. Sütün satış fiyatı 150 kuruş ise, peynir maliyetinin 1/2'si süt ise, peynir işçiliği, stoklama maliyeti, soğuk hava vb. diğer işletme maliyetlerini de dikkate almalısınız. Eğer brüt kârlılığınız kilogramda 5 TL'nin al-

Hepimizin ortak sorumluluğu, kit olan sermayelerimizi bir yere bağlarken, doğru analizler üzerine kurulu bir "fizibiliteye" dayalı "projeler" yapmaktır. Tarımsal alanda yapılacak yatırımlar da ayrıntı bilgisi, çoklu analiz hassasiyeti sanayi yatırımları kadar belki de ondan daha fazlasını gerektiriyor.

Saenen keçisi üreticiliği yapacaksanız, çok temel bir ilkedan yola çıkmanız gerekiyor. Halkımızın binlerce yıllık akıl birikimi, “Ölü bekler, süt beklemez...” der. Eğer sütünüzü değerlendirecek bir altyapıyı gözetmeden işe başlamışsanız, işi daha başından sakatlamış, başarısızlığa mahkûm etmiş olursunuz.

tına düşüyorsa, girdileri bir kez daha kontrol etmelisiniz. Eğer, kontrolünüzde olmayan bağımsız değişkenleri bu sınırın altında bir kârlılık yaratıyorsa, yatırımı yapıp yapmama kararını gözden geçirmelisiniz.

- Saanen keçisi yetiştiricileri, besleme yerleri, oğlak bakım üniteleri, saf ırk yaratma, süt verimi gibi konularda, hedef olarak en azından Fransa’da ulaşılan düzeyi seçmeliyiz. Özellikle de bağımsız bir “işleme tesisi”ni” besleyecek ölçek üzerinde durulmalı. Bu konuda benim ham bilgilerime göre en az 5 bin keçilik bir kümelenme yaratmayı hedeflemeliyiz. Mukaveleli üretimle uygun ölçek yaratarak, küçük mandıralara ve çok büyük süt alıcılarına bağımlı olmayan bir yapı oluşturmalı ki, sürdürülebilir üretim yapılsın.

- ABD’deki kriterlere göre yonca beş dereceye ayrılıyor. Ülkemizdeki yoncaların en iyisinin dördüncü derecede yer aldığı belirtiliyor. Yonca ve benzeri kaba yem üretiminde kaliteyi geliştirmenin koşulları daha başından ele alınmalı. Çünkü süt ve sütlü mamuller üretiminde işin sırrı “kaba yem maliyetlerinde” saklı.

- Yetiştirici bilgisi ve bilinci hayati önemdeki sorumuz. Saanen keçisi yatırımı yapmak isteyenlerin, ülkemizde bu işe girişmiş, belli düzeylere gelmiş ve vazgeçmiş olanlarla mutlaka görüşmelerini öneririm. Sonra da başarılı olmuş diğer çiftliklerini görmelerini.

Bütün bunlar yetmez, Fransa ya da başka ülkelerde yüksek verimli çiftliklerin koşullarını görmeden de karar vermemelerini...

- Saanen keçisi yetiştirmek isteyenler, bu işi bir ikincil iş ve yan uğraş olarak ele alıyorlarsa, daha başından yanlış yaparlar. Unutmayalım ki, Almanya’nın peynir ihracatı 3 milyar euro. Türkiye iklimi nedeniyle, özellikle kaba yem üretiminde Almanya gibi ülkelerle ciddi rekabet gücü yaratabilir. Bu nedenle, işi daha başından ciddiye almak, temel iş olarak görmek, en ileri rakibin koşullarını dikkate alarak herhangi bir kamu desteği almadan rekabet edebilme koşullarını yaratmak gerekiyor.

Saenen keçisi yetiştirmek, çoban önüne katılan, “...saldık çayıra Mevlam kayıra” mantığına emanet edilmeyecek kadar ciddi bir iş. Koşullarına uygun yapılırsa, küçükbaş hayvan üretiminde, faz değişikliğine ayak uydurabiliriz.

Çerçevesini çizdiğim hayvancılık algılaması ülkemizde de geliyor. Ama süt üretim ve tüketiminde kararlı politikaların eksikliği organize üreticileri de sıkıntılı hale getiriyor. Bir ortak irade yaratarak, elimizin altındaki mevcut topraklarımızı verimli kullanmasını öğrenirsek, o zaman sanayi ve hizmet üretiminde verimimizi de artırabiliriz. Tarım üretimi bir “fetiş” haline getirilmemesi gereken bir konudur. Her kuruşumuzu, doğru bir fizibiliteye dayalı projelere harcamalıyız...

İMİLATÇI FİRMALAR VERİTABANI TURKISH MANUFACTURERS DATABASE

<http://sanayi.tobb.org.tr>

“Sanayi Bilgi Sistemi”
projesinin temel girdisi

İçeriği:

- › Yaklaşık 70.000 kapasite raporu yaptırmış firma
- › İnternet üzerinden ücretsiz üyelik
- › Firma iletişim bilgileri
- › Ürün bazında toplam kurulu kapasite miktarı
- › Güncel ve güvenilir bilgi
- › Ürün bazında yatırım haritası

One of the basic input for the project
of “Industrial Information System”

Includes:

- › Aproximately 70.000 companies having capacity reports
- › Free membership via İnternet
- › Communication Information of companies
- › Total nominal capacity in terms of product
- › Reliable and current information
- › Investment map in terms of product

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
Union of Chambers & Commodity Exchanges of Turkey
Bilgi Hizmetleri Dairesi - Information Services Department